

0+

*“Торо пиалан улыт яндар шўман-влак:
цуло Юмын ужыт” (Мф. 5:8).*

ШҰМ-ЧОН ЦЗОЛЫК

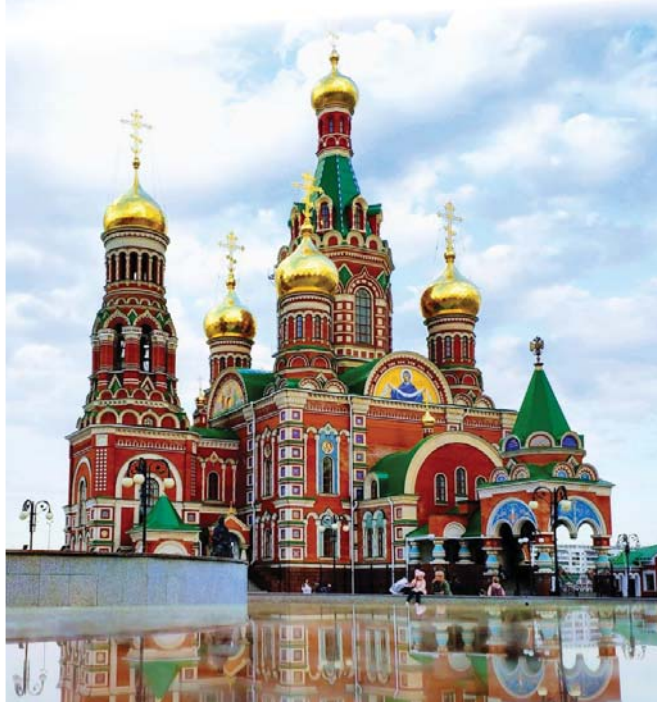
2013 ий март
годсек лектеш.

МАРИЙ ПРАВΟΣЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ 2-шо (82) №, 2020 ИЙ ФЕВРАЛЬ

Йошкар-Оласе да Марий Элын Высокопреосвященнейший митрополит Иоаннын благословитлымыже почеш

Юмын у пörтыштыжö Господьым чапландарыза!

Святой кугезына-влакын арнясе сик кече, 29 декабрь, Йошкар-Оласе Благовещенский соборлан пеш пиалан лийын. Тунам тыште Юмын Аван «Мироносицкий» иконыж лүмеш ұлыл храмым святитлыме. Тиде святой таинством да тушто икымше Литургий службым Йошкар-Олан да Марий Элын митрополитше Иоанн вуйлатен. Владыка дене пырля Йошкар-Оласе епархиальный управленийын секретарьже иеромонах Серафим (Пасанаев), Йошкар-Оласе черке округын благочинныйже протоиерей Андрей Норкин, Благовещенский соборын ключарьже протоиерей Сергей Поглазов да соборын чыла клирикше служитленят. Черке муро-влакым регент-влак Татьяна Чернова ден Надежда Поздееван вуйлатыме «Благовест» хор мурен.

Умбакеже - 2-шо лаштыкыште.

Эн ончыч вудым святитленыт, 3-шо ден 6-шо часым лудыныт да кугу пагалымаш дене владыка Иоанном вашлийыныт. Тудо престол негызыш да антиминыш пыштышаш мощо-влакым конден. Вара храмым святитлыме чин тунгалын. Святитлыме радам Христосым ыресеш пудалымым, Тудын колымыжым, Ырес гыч волтен, Тудын яндар Капшым мушмым, чиктымым, тойымым ушештара. Тыге шке радамже дене престол да тудын облаченийже, службышто кучылталтше чыла ате ден узгар, жертвенник, алтарьын да храмын коргыжӧ святитлыме лийын. Престолыш Вифлеемыште орландарен пуштмо святойшамычын, а антиминыш – священномученик Владимирын, Киевысе митрополитын – мощыштым пыштеныт. Нине святой-влакын де кажне черке службышто мемнан дене пырля кумал шогаш тунгалыт.

Чонен ямдылыме храм святитлыме деч ончыч тыглай оралтылан веле шотлалтеш, а святитлыме деч вара тудо Юмын портшо

лиеш! Тыгай кугу пайрем службо пытымеке, владыка Иоанн ты кечын тышке кумалаш толшо чыла еным уло кумылын саламлен да манын: *«Юмын айдемым чот чаманымыж дене ме таче Благовещенский кафедральный соборын ұлыл храмжым Юмын Аван «Мироносицкий» иконыж лумеш святитлышна. Вет 1647 ийыште тиде чудотворный юмонам мумеке, тудым Крестный ход дене эн ончыч Царевококшайскын соборный храмышкыже конденыт улмаш, а вара кугыжа деке Москош шумеш Крестный ход денак нангаеныт. Юмын Эн Яндар Аваже Шке иконыжым тыште ончыктымж дене мемнан марий кундемнам Шкенжынлан шотлымыжым ен-влаклан палдарен. Тудо мемнамат Шкаланже шочшылан налын да Шке аралыше леведышж дене леведын. Чылам Пуршо Юмылан да Юмын Авалан ме чылан пырля таум ыштышна. Мемнан кокла гыч кажныже таче священный тиде кугу таинствын участникше лийын. Юмылан чыла верчат тау!»*

Вучымо да йоратыме пайремна

Рошто – православный калыкын эн вучымо да йоратыме пайремже.

Кажне ен тиде кече деч могай-гынат шоныдымо да вучыдымо полкем вуча. Сотнур селасе Святой Троице лумеш храмын прихожанже-влаклан тыгай полек чынак лие: Рошто пайремын сылне кошко Рушарня школын у полемыштыже чукталте.

Эн ончыч Игорь ача саламлыме мутым ойлыш. Рошто пайремын тропарьжым муралтымек, Сотнур школын 4-ше классыштыже тунемше-влак «Теремок» йомакым модын ончыктышт. Йушто кугыза ден Лумудыр икшыве-влаклан полкем кучыктышт, икте-весылан полшен, кугурак-влакым пагален, Юмын кужтымашыже-влакым шуктен илаш тыланышт.

Мучашлан Игорь ача чылаштым черке пеленысе трапезныйышке тутло чесым тамлаш ужо.

Алевтина ЧЕРНОВА. Юлсер кундем.

ЮМО ПОРО ПИАЛЫМ КОЛТЕН

Кодшо идалык мучашыште, 28 декабрьште, Верейский архиепископ, святой орланыше Илларионым (Троицкийым) пагален шарныме кечын, Волжск да Шернур епархийын епископшо Феофан Юлсер кундем Күсола (Часовенный) ялыште Юмын Аван Казанский иконыжо лүмеш черкым святитлен да Юмын литургийым эртарен. Тудлан Волжск олесе Святой Иоанн Кронштадтскийын храмжын настоятельже протоиерей Евгений Панин, Памар селесе Святой Троице лүмеш храмын настоятельже Сергей Петров, Никольский кафедральный соборын клирикше-влак: иерей Сергей Першаков, иерей Виталий Ульянов, диакон Иоанн Захаров – полшенит.

Литургийым мучашлышыжла епископ Феофан прихожан-влаклан теве мом каласен: «Ача, Эрге да Святой Шүлыш лүмеш! Юмын йоратыме ача да иза-шольо, ака-шужар-влак! Уло шүм-чонем дене таче чыладам Юмын Аван Казанский иконыжо лүмеш храмым святитлыме дене саламлем. Шке ойгыжо але куанже дене тышке толшо кажне ен ласкалыкым налже, а шүм-чонешыже тынысым нангайыже манын, Юмо таче тиде сылне черкылан посна поро пиалым колтен. Тиде тынысым ме чоннан эн күлешан, эн шерге, курымашлык поянлыкше семын аралышаш улына. Мландымбалысым ме мландымбалана кодена. Храмыш пурымекына, лишыл енна-влакым чонна денак проститлена гын, Юмын ончылно чыла сулыкнам касарен, үнышын Причастийым подылына гын, храм гыч йоршеш весемше лектына: яндар, вашталтше, Юмо дене ушнышо. А Юмо дене пырля улына гын, тугеже ме тудын Леvedышыже йымалне лийына, мыланна нимо лүдыкшö огыл».

Епископ Феофан тыгак Верейский архиепископ, святой орланыше Илларионын (Троицкийын) подвигше нерген каласкален. «Юмым поктылмо ийлаште архиепископ Илларионым моло священник-влак да Юмым жаплыше мирян-влак дене пырля Соловецкий отрошко лагерьыш колтеныт, – ойлен тудо. – Тиде лагерь Соловецкий монастырьште верланен улмаш. Тушто архиепископ ятыр неле ийым эртарен, да моло заключенный-влакын чон лыпландарышышт лийын. А икана Юмын полшымо дене тудо казамат начальником вудыш пурентайыме деч утарен, тыге тудлан Юмылан ушаныме корныш шогалаш шүкалтышым ыштен.

Ме таче Христослан ушанымыжлан көра орлыкым чытыше, но колымешкыже Тудлан ушаныше святойым порын шарнена. Архиепископ Илларион илышыштыже Черкылан служитлыме корным ойырен налын, шыгыремдымым ончыде, лүдде да йоратен Юмын мутшым калык деке намиен шукташ тыршен. Чонжо Соловецкий лагерьыште 1929 ий 28 декабрьште Юмын кидыш каен. Кызыт тудын святойго мощьыжо Москвае Сретенский монастырьште аралалтеш. Ушанем: святой орланыше Илларионын молитваж дене Господь мыланнат лыпланымашым пуа, проститла да утаралтмаш деке пенгыдын каяш корным ончыкта».

Мучашлан епископ Феофан Волжск да Шернур епархийын духовникше протоиерей Евгений Паниным Суксыжын кечыж дене саламлен, Черкылан служитлыме корныштыжо таза да кужу курыман лияш тыланен.

Тыгак ты кечын Юмын Аван Казанский иконыжо лүмеш храмым чонымаште да сорастарымаште тыршыше-влаклан Тауштымашан серышлам кучыктеныт.

Волжск епархийын пресс-службыжо.

ПРЕСТОЛ ОНЧЫЛНО ШОГЫШО

Святой Иоанн Кронштадтскийым шарныме кечын Юмын Кончымо лүмеш Морко черкыште соборный службо эртыш. Лишыл приходла гыч священник-влак, молитвам йоратыше да Юмын корно дене каяш тыршыше-влак шагал огыл толыныт. Вет тиде кечын черкын настоятельже протоиерей Леонтий ачан престол ончылно калык верч кумал шогымыжлан коло вич ий темын.

Эртен кайыше пагытым ончалаш гын, öраш веле кодеш, мом гына ышташ логалын огыл Леонтий ачалан?! Тудын Моркыш служитлаш толмыж почеш (ончыч кинотеатрыш савырыме) черкын тошто зданийжым рончен, у кугу черкым нöлтымö. Икмынар жап гыч колокольным чонымо. Шордүрыштö святой апостол-влак Петр ден Павел лүмеш часамлам, варажым черкым, Шиньшаште Юмын Аван Казанский юмонаж лүмеш храмым нöлтымö, моло вереат часамла, рушарня школ, поклонный ырес шагал огыл ышталтыныт. Исправительный колонийысе казаматыште улшо-влаклан айдеме тусым йомдараш огыл манын, Юмо деке савырнашышт икмынар ий тудо духовный ача семын турлын полшен шоген. Тюремный храмым чонаш тунгалтышым пыштен.

Морко селаште храмым почмеке да Юмын службо радам икшырымын каяш тунгалмеке, калыклан Юмын шомакым туныкташ күлешлык лектын. Черкын ик эн тун пашаже – духовно-нравственный воспитаний. Тыгай воспитанийын тунгалтышыжым школышто пуаш, учитель-влакым тиде пашаш ушаш

Леонтий ача шагал огыл тыршен. Туныктышо ден ача-ава-влаклан турлö семинарым, педагогический конференцийым эртарыме. Кодшо ийын Морко черке пелен Марий митрополийын миссионер съездше эртен. Тушко күкшö уна, духовный просветитель, лүмлö проповедник-влакым үжмö ыле. Мемнам Юмо деке савыраш манын, Леонтий ача тыгай кугу пашам тыршен ышта. Мыланнаже гына саскадыме пушенге семын лектыш деч посна кодаш огыл ыле. Теве еврей калыкым шылтален, Юмо Моисейлан тыге ойлен: «Народ этот жестоковыйный» (Исх.33,5). Мыланнат тыгай лияш огыл ыле. Мемнам заповедь почеш илаш туныктен шогаш пагалыме Леонтий ачалан Юмо кужу курымым пуыжо.

Протоиерей Николай ЧУЗАЕВ.

МАРИЙ ЙЫЛМЕ ДЕНЕ ЮМЫН ЛИТУРГИЙ

Йошкар-Оласе да Марий Элысе митрополий пелен чумырымо миссионер хор священник-влаклан марий йылме дене Юмын литургийым служитлаш полшен коштеш. Кодшо гана тыгай службо Звенигово район Чакмарий селаште лийын.

Провой кундем Чакмарий вельште калык Юмылан ўшанен ила, арняште куд кече пашам тыршен ышта, а шымше кечын, рушарнян, Юмылан таушташ черкыш толеш. Сандене нунын чоныштышт пылпомышысо куан тул чўчка, шинчаончалтышышт тыныслык дене волгалтеш, чурийышт порылыкым шава. Тидым мый ты кундемыш мийыдем годым ужым. Тунам Чакмарий селасе Святой Троице лўмеш черкыште Юмын литургий марла лийын. Службым святитель Николай Мирликийский лўмеш Кожласола храмын настоятельже да Олыкмарий черке округын благочинныйже протоиерей Алексей Никитин служитлыш. Литургийыште мураш Йошкар-Оласе да Марий Элысе митрополий пелен чумырымо миссионер хор миен. Тудым регент Ирина Лебедева вуйлата. Службыш калык рўж погынен. Святой Пырчесымат ятыр ен подылын. Тысе калык сайын пала: Юмын литургий айдемын уш-акылжым волгалтара, шўм-чонышкыжо тыныслыкым шындыра, пашам чын виктараш вий-куатым пуа, а Святой Пырчес Юмо дене уша. Святой праведный Иоанн Кронштадтский Юмын Литургий нерген тыге ойлен: «Святой Престолаш кинде ден йошкар аракам кондат. Юмын Литургий годым нуно Христосын Капышкыже да Вўрышкыжў савырнат. Тиде пеш кугу тайне, тудым суксовлакат умылен огыт керт. Христосын Святой Тайнышкыже пуртымашым «причастий»

маныт. Юмын Литургийыш причастийлан ямдылалт толшо ег шке кўргышкыжў Христосын Капшым да Вўржым налеш. Тудын чон-пўртышкыжў Господь Шке пура, тыге чон Юмын храмже лиеш. Господь сулыкан чоныш пура, тушто чыла осалым йўлалта. Айдемын чонжо Юмын пўрт лиеш».

Литургий деч вара миссионер хорын мурызжы-влак службыш толшо-влаклан калык муру-влакым муралтышт, вара тачысе илыш нерген чон почын кутырышт. Уныка-влак шочмо марий йылме дене огыт кутыро, телефон дене веле модын шинчат манын, ковай-влак ўпкелалт кутырышт. А ик ковай пеш ушан мутым ойлыш: «Тенгече телевизор дене ик лўмлў мурызым ончыктышт. Туддеч журналист йодо: «Те йочаланда телефоным модаш пуэда мо?» Кумдан палыме мурызо тыге вашештыш: «Йоча-влак ача-аваштын поро шомакышт дене воспитатлалтшаш улыт, а интернет огыл нуным туныктышаш. Мый йочам-влаклан нимогай смартфон ден айфоным ом пу». Лўмлў ег тыге ойла гын, меже молан шке уныканам интернет кидыш пуышаш улына?»

Чын. Йочам ача-ава порын туныктен куштышаш, но чаманаш логалеш, таче йочанам рекламе веле туныкта. Ёшанен кодына, марий йылме дене эртарыме Юмын литургий шочмо йылмыланна утыр тўвырген пеледалташ вий-куатым ешара. Ача-ава дене пырля икшыве-влак молитвам марла лудаш, Юмын литургийыште йонгалтше ныжыл сем почеш марла мурым мураш тўналыт гын, ава шўр дене шындыралтше шочмо йылме айдеме чон гыч садак шытен лектеш. Вет Юмо мыланна марий йылмым пуэн.

Алевтина Таныгина.

ЧОНЫМ ЛУШТАРЫШЕ РУШАРНЯ ШКОЛ

Морко районысо Энерсола ял Арын селаште верланыше Иисус Христос Шочмо лүмеш храмын приходышкыжо пура. Черке тораштырак верланен гынат, Энерсолаште илыше-влак Юмын литургийыш коштыт. А куд ий ончышке ялыштышт йоча ден кугыен-влаклан Рушарня школым Марий Эл тўвыран сулло пашаенже Пётр Павлович Эчейкинын (25.04.1941-29.03.2006) илыме пörтыштыжö почыныт. Семүзгар мастер – Рушарня школым вуйлатыше Татьяна Васильевна Гаврилован чүчүжö. Пётр Павлович Юмылан ұшаныше ег лийын, а кызыт тудын суртыштыжо Юмын Мут йонгалтеш. Татьяна Васильевналан Энерсола книгагудышто тыршыше Людмила Ивановна Михайлова полышкала. Нуно коктынат Йошкар-Ола да Марий Элысе митрополий пелен пашам ыштыше Шинчымаш рүдерым тунем лектыныт.

Йоча-влак рушарня еда школыш коштыт. Юмын законом, молитвам тунемыт, святой Черкын пайремже-влак дене палыме лийыт. Түрлö кидпашам ыштат. Кугыен-влак

кушкыжмо еда Рушарня школыш погынат. Нунын деке кажне гана Арын села гыч Николай ача толеш. Протоиерей Николай Чузаев кугыен-влаклан Юмын Законом тунукта. Тыгак илышыште лектын шогышо тургыжландарыше йодыш-влакым канашат. Поро Уверыште возымо почеш илаш тунемаш кутыркалат, ожнысо илышым шарналтат, а вара, шүм-чоныштым луштарен, калык мурым муралтат. Вет Рушарня школыш коштшо кажне ковай нерген книгам возаш лиш. Теве налаш Зинаида ковайым. Тудын илыш корныжо öрыктарыше, а Юмылан пенгыдын ұшанымашыже порын көранаш ситыше. Зинаида Лазаревна Ефимова 84 ияш, тудо Морко район Шордур кундемыште шочын-кушкын, Энерсолаш марлан толын. Кокласола эмлымверыште санитаркылан пашам ыштен. Пелашыж дене коктын куд икшывым ончен куштеныт. Кызыт поро Зинаида ковайым 12 уныка куандарен шога. Зинаида Лазаревна Рушарня школыш икымше кече гычак коштеш да ик эн примерный тунемше семын ойыртемалтеш. Зинаида ковай оила: «Юмо деч посна ик кечымат илаш огеш лий. Юмо гына мыйым түрлö энгек деч арала».

Псалтирдын 33-шо псаломыштыжо Давид кугыжа тыге мурен: «Тамлен ончыза да Юмын могай поро улмыжым ужда: Тудлан ұшаныше ен поро пиалан!» Чынак, Юмын пален налше айдеме поро пиалан, кеч тудын илыш корныжо орган гынат, шүм-чонжым Юмылан пенгыде ұшанымашыже сорта тул семын ырыктен шога. Энерсола Рушарня школыш коштшо ковай-влак нергенат тыге ойлаш лиш.

Алевтина Таныгина.

СЕНЬМАШЛАН 75 ИЙ ТЕММЕ ВАШЕШ

Кугу Отечественный сарыште фашист кашакым кырен шалатымылан тений 75 ий темеш. Тыгай шучко пагытым илен лекташ калыклан Юмылан ушанымаш чот полшен. Сар корным эртыше салтак-влак тыге ойленыт: «Сарыште да окоплаште Юмылан ушаныдыме ен лийын огеш керт». Сеньмаш дене пörтылшö ятыр салтакше священник радамыш ушнен. Нунын кокла гыч иктыже – Василий Федосеевич Швец, митрофорный протоиерей Василий, Псковысо епархийын клирикше. Фронтышто 1942 ий февраль гыч 1945 ий май марте лийын, 1061-ше стрелковый полкын 272-шо стрелковый дивизийыштыже служитлен, младший сержант. Сар мучко ик ганат сусырген огыл.

Василий ачан шарнымашыж дене тендамат, лудшына-влак, палымым ыштена.

Святитель Николайын арален налмыж нерген

– Святитель Николай дене мый тыге вашлийынам. 1945 ий шошым наступлений деч ончыч ала-кудо начальникше салтак-влакым руштмешкышт йўкташ кўштен. Кугу танковый корпус тушман ваштареш ончыко тарванен, йўшö танкист-влак куржшо немыч салтак-влакым танкышт дене тошкен лаштыртылыныт. Миномётный дивизионна танк-влак почеш каен, да мыланна тыгай сўретым ужаш шучкын чучын.

Йўдлан ик немыч села деке миен шуна, часовой-шамычым шогалтылна. Эрйўдым мый пост-влакым тергышым, да пörтылшемла корно öрдыжкö шке пашам дене кораным. Вуем кўш нöлтальым да öрмем дене тўнмö гай лийым: каваште славян буква дене ала-мом возымо, ты йылмым палыдымемлан кöра «Юмо» мутым гына лудын моштышым. Тунамак шинчам почылтмо гай лийын кайыш, илыш, тиде илышыште шке верем нерген шонымаш ушем авалтыш. Сар пытымым улам але уке? Сар деч вара илышем кузе савырна – чыла нерген шонкален, волгыжымат шижын омыл, ик верыштак пудален шындыме гай шогенам.

Эрдене ик пörтыш пурышым. Пöрт көргö ару, эше конгат йўкшен шуын огыл. Немыч оза-влак ала-кушто мўндырнö огыл шылын кият дыр, шоналтышым. Йытыран поген шындыме кроватьым тўкалалаш огыл манын, диваныш кемем кудааш возым. Нералташ гына тўналынам – пöлемыш кугыза пурен шогале. Руш енла коеш. «Германийыш тыгай шонгымат пашам ышташ поктен конденыт мо?» манын шоналтен колтышым. «Кушеч улат, кочай? Кузе тышке логалынат?» -

йодым. А тудо мылам тыге вашештыш: «Тый илышын акше, колымаш нерген шонкалышыч. Эрла тиде колымаш дене шке вашлият, но от коло. Аватын кумалмыжлан кöра сар пытымеш тыйым ик пулят огеш тўкö. А ончыкыжым мылам служитлаш тўналат». Вара тудо уло илышем шерын лекте, сарыш кайыдем деч ончыч авамын кўштымыжым шуктыде кодымымат луктын ойлыш: «Тый сулыкетым касаренат, а Пырчесым подылын отыл. Тидлан верч аватым кужу жап от уж». Вара наступлений годым танкист-влакын шкеныштым шотдымын кучымыштым ушештарыш да «Нуно мутым кучаш тўналыт» мане. «Лўметше кузе, кочай?» – йодым да кемем чияш лаплийым. Вуем нöлтальым, кочай уке. Куш лие? Пöлем гыч лектым, часовой деч йодым. А тудо «Пörтыш нигö пурен огыл» манеш. (Коклаш пурен ойлем: тиде танковый корпус немыч засадыш логалын, чыла танк йўлен, пеш шуко совет салтак пытен. Тидым пален налмеке, мый Юмылан мутым пуэнам: «Тетла ик чўчалтыш аракамат умшашкем ом нал».)

Вес кечын мый чынак колымаш дене шинчаваш тўкнышым. Автоматым ваче гоч сакен, штабыш тарванышым. Кайыдем годым корно деч иктаж вичшўдö метр коклаште ала-мо йолт волгалт кодо. Йырваш мемнан войска-влак улыт, кö тушто лийын кертеш? Лишкырак мийышым гын, Юмо арале – индеш немыч корректировщик шинча, иканаште индеш автомат ўмбакем онча. Лўяш огыл манын, командирышт палым пуыш, а шкеже вуйышкем автоматшым виктыш. Тунам уло илышем шинча ончылнем сўретлалт кодо. Мом ышташ – ом пале. Лўдмем ончыкташ огыл манын, савырнышым да ошкылаш тўнальым. Ошкылам, а шкеже лўйымым вучем. Кў ора деке шумекем, ора шенгеке вийдымын шунгалтым, сусыргенам шонышым, а тиде уло чогашылем кўэмалтын улмаш. Тылыштына немыч корректировщик-влак улмо нерген штабыш увертарышым.

Илыше кодмемлан чот куаненам ыле, лач тунам сар деч вара сулыкем касараш да Пырчесым подылаш каяш мутым пуышым. «Мо дене кертам, Юмылан служитлаш тўналамак» маньым.

Умбакеже – вес номерыште.

ШКЕНДЫМ ШКЕ МОЛАН ПЫТАРЕТ?

«Куголям травитлаш ямдылыме кочкышым тамлештарат. А ен-влакым орадым ышташ, аярташ да ўмырыштым кўчыкемдаш кучылтмо алкогольым чапле атыш темен, рекламым ыштат».

Алкоголь нерген умылтарыме годым эн тўнжō – чыным почын пуыман, вет арака йўмō привычке пўтынек шояш негызлалтеш. Арака нерген шоям ойлышо айдеме кок тўрлō лиеш: иктыже ен-влакын йўмышт деч пайдам налеш, а весыже тудын деч шкеже «зависимый» лиеш. Мыйын ны тидыже, ны тудыжо уке, сандене чыным гына ойлаш тўналам. Печатьыште тыге возымым ятыр гана вашлийынам: арака деч посна айдеме тукумын илышыже шке ямжым йомдара, сандене тидын ваштареш кучедалман огыл, ен-влакланат йўым чарнаш кўлешыже уке. Тидын шотышто мом каласаш лиеш? Уло айдеме тукум курымла дене тыге аракам йўын огыл. Шўдō миллион дене магометан-влак айык илышым сайлан шотлат да тўжем ий утла аракам огыт йў. Айдемым руштыктарыше йўышым шукерте ожнак шонен луктыныт гынат, пытартыш кок курымышто йўмō наре мемнан денат нигунам йўын огытыл. Ожно улан илыше-влак пайрем годым мўй пўрым йўыныт, а тыглай енге – пурам, а пенгыде йўышым кучылтын огытыл. Арака йўшō да тамакым шупшшо-шамычлан кōра кугу парышым налше-влак шоям лўмын шаркалаш тўналыныт.

Тўрлō аяртыш деч «зависимый» лийын орланыше енлан чыным каласет, а тудо каласыме чыным ушышкыжо да чонышкыжо пурта гын, шке черже деч курымешлан утлен кертеш. Айдемын кōргō вийжылан ўшанен, врач Шичко шке методшым негызлен. Тудо нимогай эмым але мутым пуымашым ок кучылт, чыным умылтарыме дене ен-влакым арака йўмаш да тамакым шупшмаш деч утара.

Кызыт чыным ойлышыжо гына шагал, вет чыла тўрлō массовый информаций, тыгак кино, театр да литератур – чыланат шоям шарат. Шоям шарымышт дене нине осал койыш-шоктышым «сайыш» луктыт.

Икмыняр шояштым ушештарен, нунылан чын вашмутым пуэна.

Шоя: алкоголь – кочкыш продукт.

Чын: ВОЗ (Тазалыкын Тўнямбал Организацийже) 1975 ийыште возен: «Алкоголь – калыкын тазалыкшым пытарыше наркотик». Руш врач-влакын XI Пироговский съездше 1915 ийыште тыгай резолюцийым луктын: «Алкогольым кочкыш продуктлан шотлаш ок лий, тидым калыклан умылтарыман».

Шоя: спиртын изи дозыжо лўдыкшō огыл.

Чын: алкоголь – наркотик, сандене лўдыкшыдымō дозыжо уке.

Шоя: грипп але кылмыме чер деч паремаш арака – эн сай полыш.

Чын: Шинчымашын Француз Академийже тидым лўмын терген да доказатлен: алкоголь эмлен кертше средство огыл, тудо нимогай вирусым ок пытаре. Эмлалташ аракам кучылтшо ен-влакын тазалыкышт лушка да нуно чўчкыдынрак черланат.

Шоя: дистрофий да витамин ситыдыме годым; шок лиеш але айдеме ушым йомдарен камвозеш гын, чот корштымо але йўштō налме годым эмлалташ алкогольым кучылтыт.

Чын: 1915 ийысе Пироговский съездыштак каласыме: кызытсе эм-влак алкоголь деч аламыняр писын да сайынрак полшат, да тудын гай лўдыкшō огытыл.

Шоя: алкогольын изи дозыжо ны производствышто, ны транспортышто лўдыкшō огыл.

Чын: чехословак ученый-влак иктешленыт: шофер ик кружка пивым йўэш гын, аварийым 7 пачаш шуко ышта. 50гр ош аракам йўэш гын, 30 пачаш, а 200 гр аракам йўмō годым – 130 пачаш.

Шоя: нойымо деч вара, пагар корштымо але тушто язве улмо годым да тыгак аппетитлан изиш подылаш кўлеш.

Чын: арака йўмō годым эн ончыч пагар орлана, алкоголь мыняр пенгыде, тушто язве лийме лўдыкшыжō тунар кугурак.

Шоя: коньяк ден ош арака вўргорным шарат; шўм корштымо годым тиде сайын полша.

Чын: чўчкыдын подылшо енын алкогольный гипертоний лиеш але шўмысō миокардше локтылалтеш.

Шоя: «культурно» йўмаште нимо осалже уке, чылан тыге йўыт гын, нимогай проблеме ок лий ыле.

Чын: культур, уш, нравственность але поро койыш-шоктыш – тиде яндар вуйдорыкын функцийже. Алкоголь вуйдорыкым пытара, тидым палаш кўлеш. Чыла алкогольик ончыч «культурно» йўын.

Шоя: арака алкогольик-шамычлан веле удам ышта, нуно орланат, а изиш подылшо-влаклан нимогай уда уке.

Чын: алкогольын кеч-могай дозыжо чыла енын вуйдорыкшым ик семынак пытара,

нервный клетке-шамыч колат. Айдеме изиш веле йүэш, а вуйжо нервный клетке-влакын шүгарышкышт савырна.

Шоя: кугу пайремым але сүаным арака деч посна кузе эртарет? Самырык-влакын пиалышт верч кузе от йү?

Чын: сүаныште аракам йүмаш преступлений дене иктак. Айдемын капкылыштыже аракам йүаш нимогоай потребность уке. Түрлө пайремыште аракам кучылтын, ең-влак илышыш тыгай йүлам шке пуртат. Кугыен-влакын йүмыштым йоча-влак ужыт, кино да телевизор дене тидымак ончат. Тыгай уда йүла, уда умылымаш деч посна илаш нигузе ок лий мо? Кушто арака озалана, тушто мораль да нравственность лушка. Айык илыш-йүла верч шогымаште интеллигенций ончылно лийшаш. Сай примерым врач, учитель, писатель, актер, вуйлатыше ең ончыктышаш.

Шоя: алкогольым ужалымаш эллан пайдам пуа.

Чын: руш экономист, академик С.Г. Струмилин «Хозяйственный расчет и проблемы ценообразования» статьяштыже возен: «Ядым ужален, еным аяртымылан парышым налме дене нигузеат келшаш ок лий».

Шоя: аракам ужалымым чарнат гын, ең-влаклан пашадарым тўлаш окса ок лий.

Чын: академик С.Г. Струмилин, инженер И.А. Красноносков да молат ойлат: «Алкогольлан көра экономикиште кажне ийын 100-120 миллиард тенге йомеш». Экономист Б.И. Искаков шотлен луктын: ик тенге парышым пуышо алкогольым йүмылан көра обществоште түрлө амал дене 4-5 тенгеаш убытке лиеш.

Шоя: арака напряженийым лушкыдемда, сандене пайрем але каныш годым изиш подылман.

Чын: тудо паша йоратымаш деке «напряженийым» лушкыдемдаш чот полша, вет подылшо енын пашам ыштымыже йөршынат ок шу. Подылмо деч вара айдемын капкылже ок кане, эрдене тудо аныгыше вуян помыжалтеш, пашаштат арака нерген веле шона.

Шоя: арака йүмө дене от коло. Российыште тўжем ий йўйт, а калык чот ок изем.

Чын: промышленно-виангше эллаште ик енлан шотлымаште аракам мыняр йүмым танастараш гын, Российыште тиде цифр чыла курымыштат эн изи лийын. Ожно арака йүмө нерген огыл, а кузе илен лекме нерген чот шоненыт.

Шоя: «Сухой закон» нигуштат нимогоай пайдам конден огыл да конденат ок керт.

Чын: 1914-1917 ийласе але 1985 ийысе законнын пайдаж нерген ни радио, ни телевидений дене ойлен огытыл, а шоям веле шареныт, компроматым кычалыныт.

Шоя: 1985 ийысе Указлан көра ең-влак сагогон ден суррогатым йүаш тўгалыныт, сагономым шолтымылан көра сакыр ситен огыл, виноград вондерым ятыр руэныт, аракалан черет лийын.

Чын: ик енлан шотлымаште арака

йүмаш тунам түрлө регионлаште 2 гыч 5 пачаш марте шагалемын. Пашаште да мөнгыштө ең-влак айык лийыныт. Аяргымаш шагалемын. Ончычсо дене танастарымаште йоча кажне ийын тунам 500 тўжемлан шуко шочын, а ең-влак 200-300 тўжемлан шагалрак коленыт. Ты ийлаште шочшо йоча-влак таза лийыныт. Пөрбен-влакын ўмырышт кокла шот дене 2,6 ийлан шуйнен. Пашаште прогул 30-40% шагалемын.

Шоя: шонем гын, йүмым тунамак чарнен кертам.

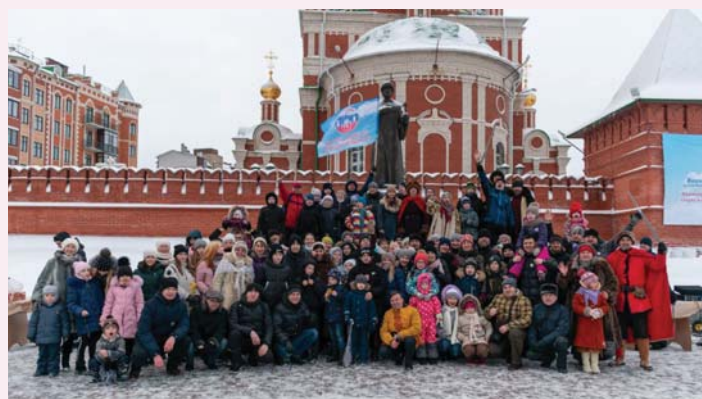
Чын: тидым шагал ең ыштен кертеш. Икымше рюкым кидыш налмыж годым айдеме сайын палышаш: тиде корно пеш шуко.

Шоя: весела лияш изиш подылаш күлеш.

Чын: чын веселам айык вуян ең гына шижын кертеш. А йүшө-влакын «веселаштым» ончен өрат.

Палыме ученый, патриот, элын чыла поро енге-влак калыкым айык илыш дене илаш ўжыт. Наркотикан аярым кучылтмашым мемнан обществе гыч куклен лукташ күлеш. Алкогольын кеч-могай дозыжат лўдыкшө улмым шотыш налын, тудын деч йөршеш коранман. Айдеме тукымын эн сай енге-шамыч тидым ышташ курымла дене ўжыныт, вет тидын деч посна илышыште пиал лийын ок керт.

Федор Углов, 103 ийым илыше чапланыше хирург, 1995 ийыште тидым возен. Санкт-Петербург ола.

Орланыше Вонифатий ден преподобный Илия Муромецым шарныме кечын, 1 январь йўдым, йўдым Йошкар-Олан икмыняр храмыштыже службо лийын. А Воскресенский собор воктенысе Изи Какшан энгер серыште спорт мероприятий-влак эртенят.

ТУНЫКТЕН КАЛАСЫМЕ ШОМАК

Ик ўдыр черле ачажын тазалыкше верч кумалаш священникым ўжын. Шонго пөръен кроватыште кындже киен. Кияшыже йёнар лийже манын, ўдыржө вуй йымакыже икмыняр кўпчыкым пыштен. Священник пөлемыш пурен да кровать воктеке шындыме пўкеным ужын. Пўкеным тудын толмыжлан ямдыленыт шонен, священник йодын: «Те мыйым вученда?»

– Уке, а те кō улыда? – вийдымын пелештен черле ен.

– Мый священник улам. Ўдырда толаш ўжын да тендан тазалыкда верч кумалаш йодын. Кровать воктене пўкеным ужимат, мыйын толшашем нерген паледа, шонышым.

– Ах, да, тебе тиде пўкен шотышто... Те пөлем омсам петырен кертыда? – шыпак каласен шонгыен да умылтараш тўналын. – Тидын нерген нигōлан каласкален омыл, тыланда гына ойлем. Мый ўмырем мучко кумалын моштен омыл. Черкыш коштынам, кумалаш кўлмō нерген паленам, но ик молитвамат шарнен кертын омыл: молитван шомакше-влак ик пылышыш пуреныт да весе гыч лектыныт веле. Сандене кумалаш тōчымым мый шукертак чарненам. Йōра кеч ныл ий ончыч ик сай йолташем дене чон почын мутланенам. Тудо мыланем тыге каласыш: «Шерге йолташем! Молитва – тиде Юмо дене чон почын мутланымаш. Тый тыге ыштен ончо: шкеже ик пўкеныш шич, воктекет весым шынде. Тудо пўкен велыш ончо да тушто Иисус Христос уло манын шоно. Тыште ўшанаш лийдыме нимоат уке, вет Тудо Шкеак каласен: «Мый эре тендан

пелен лиям». А вара Туддене мутлане, мом шоныметым каласкале». Мый тыге ыштен онченам. Христос дене мутланаш мыланем тунаре чот келшен, сандене кече еда Тудлан шке шонымем нерген каласкалаш тўналынам. Ўдырем колеш гын, мыйым орадылан шотла да эмлымверыш колтен кертеш манын лўдынам. Тебе тачат тендам омсам петыраш йодым.

Черле енын каласкалымыже священникын чонжым тарватен:

– Тый чыла чын ыштет, умбакыжат тыгак мутлане, – манын тудо пөръенлан. Вара черле енын тазалыкше верч кумалын, тудым благословитлен коден. Тиде енын колымыж нерген икмыняр кече гыч ўдыржө деч уверым налын.

– Тудо тынысын каен? – йодын священник.

– Тыге лийын манын ўшанем. Кечывал деч вара кок шагат ыле, мый кевытыш каяш

ямдылалтым. Ачам шкеж деке ўжō да «Мый тыйым пеш чот йōратем» манын шупшале. Кевыт гыч пōртылмō жаплан тудо шўлымыа чарнен ыле. Но мыйым тебе мо орыктара: паледа вет, тудо ятыр жап тарваныде киен? А колымыж деч ончыч уло вийжым погалтен кындже кертын, кровать воктене шогышо пўкен пелен чўчырнен шинчын, вуйжым пўкеныш пыштен. Кузе тыге лийын, ала?

Священник шинчавўдшым ўштылын да вашештен:

– Чылаштан Юмо пўрыжō тыге каяш. Пале, ўдырем: кровать воктене шогышо пўкен яра лийын огыл!

Рошто ёлко

Тений 7 январьыште Марий Турек район Арбор клубышто 14-ше гана Роштом палемдышна. Пайремыш кажне ийын Мамсинер черке гыч Лев ача толеш. Арбор школын тунемшыже-влак тиде кечылан чот ямдылалтыт: пайремын историйжым шымылат, сценарий почеш репетицийым эртарат, мурым тунемыт. Теният Л.Н. Семёнован вуйлатымыш почеш «Рошто теремок» йомакым ончыктышт. Изирак йоча-влак сылне кож йыр кидым кучен пōрдыч. Клуб вуйлатыше Н.Ф. Прохорова модышым эртарыш. Лев ача ден Арбор школым вуйлатыше Л.Г. Кондратьева чылалан пөлекым кучыктышт. Пайрем чай йўмаш дене мучашлалте. Рошто пайрем проповедьым марла умылтарен лудмо.

«ШЎМ-ЧОН ИЗОЛЫК» МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ
Учредитель: "Руш Православный Черкын Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийже (Московский Патриархат)" религиозный организаций.

Журнал зарегистрирован Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Марий Эл, свидетельство о регистрации ПИ № ТУ 12-0164 от 12 декабря 2013 года.

Тираж: 1500 экз. Формат - А-4-12. Журнал лекме жап - 3.02.2020 ий. 0+ - знак информационной продукции согласно ФЗ от 29.12.2010 г. №436-ФЗ.

Журналым редакцийыште погымо да верстатлыме, «Принтекс» ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме. Адресше: 424000, Марий Эл, Йошкар-Ола, Карл Либкнехт урем, 71 "А" пōрт.

Редакцийын да издательын адресше: 424000, Йошкар-Ола, Вознесенский урем, 81, 224 пөлем.

Тел.: (88362) 45-39-54.

E-mail: marlagazet@mail.ru

Тўн редактор: Н.В. Чузаев.

Редакционный совет: И.А. Сапаев, Д.В. Смирнов, А.Н. Таныгина, А.П. Чемекова, А.В. Эманова.

Компьютер дене келыштарыше: Д.В. Смирнов.

Ак - кутырен келшыме почеш. Авторын да редакцийын шонымашышт тўрлō лийын кертыт.

Серыш-влак мōнгеш огыт колталт.

РЕДАКЦИЙ ЙОДЕШ: ЖУРНАЛЫМ ШАЛА КЫШКЫЛ-ТАШ ОGYЛ. ЛУДЫНАТ - ВЕСЫЛАН ПУ!

Куанен чиялтена

23 10 ойыртемем
кычал му

22 январьште Марий Турек район Сардаял школышто Мамсинер черкын настоятельже Лев ача дене вашлиймаш лийын. Тудо тунемше ден туныктышо-влаклан Евангелий гыч Юмын Шочмыжо нерген лудын, Юмын Кончымо кече нерген каласкален, тынеш пурымын күлешлыкшым умылтарен, уш гыч осал шонымашым поктен колтымо шотышто ой-канашым пуэн. Тудын кажне мутшо шүм-чоныш шынген, вет чылаж нергенат шочмо марий йылме дене мутланыме. Пöлек шотеш Лев ача У Сугыньым кучыктен.

Иошкар-Оласе епархийын «Елеон» Экскурсионно-паломнический службыжы 2020 ийыште святой верлашке миен толаш ўжеш:

7-9 март – Покровский Ёдырамаш монастырь, Моско ола (святой поро пиалан Матрона аванан мощыжо) – Сергиев Посад;
18-19 апрель – Дивеево, Христосын Ылыж Кынелмыже лүмеш Кугече пайрем;
1-4 май – Покровский Ёдырамаш монастырь, Моско ола (святой поро пиалан Матрона аванан мощыжо) – Оптина Пустынь;
9-10 май – Дивеево – Макарьево;
24 май – Сумки села;
1-4 июнь – Дивеево – Муром, Муромысо преподобный князь-влак Константин, Михаил да Феодорын пайремышт;
11-14 июнь – Сергиев Посад – Ярославль – Кострома;

13-14 июнь – Михайло-Архангельский монастырь, Новая Слобода ял – Сумки села;
27-28 июнь – Дивеево – Санаксар;
5 июль – Сумки села;
5-8 июль – Псково-Печерский монастырь – Великий Новгород.

ИОТ ЭЛЛАСЕ СВЯТОЙ ВЕРЛАШКЕ МИЕН КОШТМАШ

6-15 май – Святой Мланде;
16-25 май – Греций – Италий (святитель Николайын пайремышкыже);
Август – Греций, Корфу отро;
Ноябрь-декабрь – Святой Мланде.
Паша радамыште вашталтыш лийын кертеш, сандене «Елеон» службо дене кылым кучыза: телефон: 8 (8362) 20-81-12, 8-902-325-81-12; Электрон почто: mari-palommnik@yandex.ru Сайт: <http://www.palomnik12.pф/> ВКонтакте: vk.com/12palommnik